

ЧИНГУА ТАН

ИЗКУСТВОТО
НА УПРАВЛЕНИЕТО
ПРАВИЛАТА НА ВЛАДЕТЕЛЯ

Превод от английски
Евелина Андонова

Съдържание

Китай по времето на династия Тан (618–907).....	11
Въведение	13

I.

Разговори между Тайдзун и неговите министри / 17

1. За живота на императора.....	19
2. За човешките ресурси.....	27
3. За моралните ценности и таланта	35
4. За управлението	41
5. За възраженията и критиката.....	55
6. За добродетелите	67
7. За изкуството на войната	75
8. За престъплението и наказанието	87

9. За пестеливостта	97
10. За възхода и падението на една империя	103
11. За отглеждането и възпитанието на следващото поколение	113
12. За следата, която оставяме в историята.....	123

II

Удивителният живот на император Тайдзун / 131

Бележки на автора.....	161
Династии в китайската история.....	163
Благодарности.....	165

*На моите любими родители
Цинган Тан и Айлийн Х. Ге,
които посветиха живота си на учителството
и възпитаха у мен навика да чета*

КИТАЙ ПО ВРЕМЕТО НА ДИНАСТИЯ ТАН
618–907

© 2016 Jeffrey L. Ward

Въведение

Периодът на династия Тан, една от най-дълго управлявалите в китайската история (618–907), е обявен от историците за златен век на Китай. Това не е случайно и до голяма степен се дължи на съзнателните усилия на един от основателите на династията – император Тайдзун.

Тан Тайдзун¹ е един от най-великите владетели в историята на човечеството, който се нарежда по величие до Октавиан Август, Чингиз хан и Наполеон, а с някои свои постижения дори ги превъзхожда. Под негово ръководство Китай става най-голямата и най-силна страна в света. Управлението на императора е белязано от редица дръзки и оригинални нововъведения, с които той вдига летвата за всички управници след себе си. Сред постиженията, които го отличават като изключителен държавен глава, са следните:

- Той свиква екип от съветници още *преди* да се качи на престола на двацет и осем годишна възраст.
- Талантлив администратор, той контролира държавната политика и взема ефикасни решения по всички въпроси в императорския двор.

---

¹ Тан Тайдзун (598–649): *Тан* е името на династията, а *Тайдзун* е неговата императорска титла. Личното име на императора е Ли Шимин. (Всички бележки под линия са на автора.)

- Той е умел военен стратег, под чието ръководство китайската армия побеждава тюрките, потомците на хунския вожд Атила, и отново отваря Пътя на коприната.
- Тайдзун избива със собствените си ръце хиляди вражески войници.
- Той притежава най-разнородни таланти – на стрелец, ездач, ловец, поет, композитор и калиграф.
- За пръв път при него християнството и ислямът навлизат в Китай. Освен това той е и косвена причина за появата на будизма в Тибет.
- Очевидно Тайдзун е и експерт по жените – неговата императрица е една от най-мъдрите и най-добродетелни жени в историята.
- Той си поставя за цел да изгради силна, просперираща и вековна империя и постига грандиозен успех.

Танският император Тайдзун и неговият кръг от талантиви министри често дискутират кой е най-добрият курс на управление и как да осигурят дълголетие на династията. Повечето от разговорите им са записвани и по-късно събрани в антология, озаглавена „Ръководни принципи Джънгуан“. Книгата се превръща в класика в областта на лидерството и държавното управление. Преведена на корейски, японски, монголски и езиците кидани, джурджени и тангут, тя е ревностно четена от владетели на Китай и на други азиатски страни, като монголския завоевател Кубилай хан, японския шьогун Токугава и император Циенлун от династия Цин. Днес идеите на Тайдзун се изучават от бизнес лидери и държавни глави в цяла Азия и вече е време те да бъдат споделени и с управници от други части на света.

Съзнателно или не, днешните лидери, без значение каква организация оглавяват, често встъпват в ролята на „владетели“. Политически погледнато, *император* е понятие от миналото, но много от избраните от народа лидери често се радват на същата власт, каквато императорът е упражнявал в своята импе-

рия. Естествено, бизнес лидерите и корпоративните магнати също са владетели в *своя* свят. Например:

Президентът на търговската организация е владетел¹ на съответната организация.

Президентът на благотворителното дружество е владетел на съответното дружество.

Директорът е владетел на училището.

Учителят е владетел на класа.

Треньорът е владетел на отбора.

Диригентът е владетел на оркестъра.

Лейтенантът е владетел на взвода.

Свещеникът е владетел на местната църква.

Родителите са владетели на семейството.

Списъкът може да продължи до безкрай. Вие може да сте владетели в една ситуация и подчинени в друга. Понякога сте едновременно владетели и подчинени. А друг път сте подчинени, които се стремят да станат *владетели*.

Независимо дали управляват държавна, търговска организация или отбор, или служат като модел за подражание, владетелите упражняват огромна власт над хората и над ресурсите, с които разполагат. Те оказват огромно влияние върху обществото, околната среда и общността, в която властват, и се сблъскват с почти същите проблеми, пред които днес би се изправил и един древен император.

Много книги са написани за управлението и лидерството. Тази се различава от тях по това, че е не просто еднопосочен сборник от съвети, а по-скоро е антология на разговорите между Тайдзун и неговите министри. И тъй като дълголетието на династия Тан винаги е било смятано за доказателство за мъд-

¹ Авторът признава ролята на жените във всички сфери на съвременния живот и се извинява, че на повечето места в книгата използва местомимения в мъжки род.

ростта на Тайдзун, ръководните принципи, включени тук, са издържали проверката на времето.

Пътеводният наръчник „Правилата на владетеля“ ще ви помогне да намерите решение на много проблеми, пред които се изправя *всеки* съвременен ръководител, например:

- как да постигнете себепознание;
- как да преценявате хората;
- как да избирате мъдро между моралните ценности и таланта;
- как да упражнявате лидерство;
- как да подобрите организационната си ефективност;
- как да прилагате изкуството на войната;
- как да постигнете дълготраен успех.

Това е първата книга, която представя на западния читател мъдростта на Тайдзун – мъдрост, изпитана и изучавана от над хиляда години. В следващите глави ще намерите записите на разговорите между императора и неговите министри, които са подбрани и организирани в дванайсет теми. Те са квинтесенцията на тази антология. След това съм включил кратко описание на необикновения живот и характер на Тайдзун. В тайните на успеха на династия Тан ще откриете тайните на успеха на всяка велика империя.

И тъй като моето фамилно име по случайност съвпада с името на династията, за чието основаване допринеся Тайдзун, за мен удоволствието да ви представя неговата мъдрост е още по-голямо.